

Wychowawca świetlicowy, pedagog cienia?

<https://doi.org/10.18778/8088-169-3.17>

Świetlica środowiskowa jest jednym z ważnych podmiotów w polskim systemie wspierania i wspomagania rodzin. Prowadzi działania o charakterze opiekuńczo-wychowawczym w trybie dziennym. Funkcjonowanie świetlic działających w środowisku prawnie reguluje Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także inne ustawy, rozporządzenia oraz podrozporządki dotyczące podejmowanych w świetlicach działań, zróżnicowane ze względu na formy świetlic. Jednakże podstawowe normy prawne nie porządkują wszystkich kwestii związanych z wymaganiami kwalifikacyjnymi względem osób pracujących w strukturach świetlic środowiskowych. Wobec obecnych ustanowień prawnych świetlicę działającą w środowisku prowadzi kierownik, który jest odpowiedzialny za skład zespołu osób z nim współpracujących, ponieważ to on tworzy regulamin i statut placówki, a przede wszystkim zatrudnia osoby, które w lokalnym środowisku będą pracowały z dziećmi, młodzieżą i całymi rodzinami¹. W związku z tym zapisem prawnym uważam, że kierownik jako założyciel i organizator placówki powinien posiadać nie tylko odpowiednie wykształcenie, ale predyspozycje osobowościowe i psychiczne do dobrego zarządzania placówką. Bowiem „funkcjonowanie właściwej kultury organizacyjnej i zarządczej w organizacji uczy takiego sposobu myślenia wszystkich, a w szczególności osoby bezpośrednio odpowiedzialne za zarządzanie, również na szczeblach pośrednich”². Jednakże obecne zmiany ustawodawcze wciąż posiadają braki w pewnym zakresie funkcjonowania świetlic w środowisku. Niewyjaśnione pozostają kwestie: kompetencji kadry, wymagań ustawowych względem zajęć prowadzonych w świetlicach, ale również współpra-

1 Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz.U. 2014, poz. 1188, art. 23–25.

2 M. Czakon i in., *Dobre wychowanie. Standardy pracy placówek wsparcia dziennego*, Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo, Lublin 2013, s. 70.

cy z rodziną³. W związku z czym powstaje wiele pytań, na które niektórzy (głównie kierownicy prowadzący świetlice w sektorze pozarządowym) poszukują odpowiedzi, wprowadzając własne innowacyjne rozwiązania. Z jednej strony daje to kierownikom świetlic ogromne pole możliwości, jednakże z drugiej stwarza ryzyko zbudowania niedostosowanej względem potrzeb pracy na rzecz środowiska lokalnego.

W świetlicy środowiskowej wychowawcą może być osoba niekarana oraz posiadająca prawo do władzy rodzicielskiej, która ukończyła studia pedagogiczne lub inne o dowolnym kierunku, ale uzupełnione o studia lub kurs z zakresu pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, a także osoba z wykształceniem średnim, która przedstawi udokumentowany co najmniej trzyletni staż w pracy z dziećmi lub rodziną⁴. Ponadto wychowawca w świetlicy środowiskowej pełni także funkcję opiekuna i organizatora działań dydaktycznych, które są często kontynuacją działań podejmowanych w szkole, rzadziej w środowisku rodzinnym. Wobec tego współczesny pedagog świetlicowy poza wiedzą i umiejętnościami metodycznymi powinien posiadać takie cechy osobowościowe, jak empatia, pomysłowość, wyrozumiałość, refleksyjność, stanowczość. Jednak przede wszystkim powinien inicjować twórcze i innowacyjne działania, wykorzystując zasób niezależności i kreatywności w myśleniu⁵. Powinien więc pracować, wprowadzając takie czynności intelektualne, które angażują dzieci i młodzież w proces twórczego rozwiązywania własnych problemów⁶. Jednakże efektywność działań podejmowanych w pracy z dziećmi i młodzieżą zależy także od indywidualnego, wrodzonego talentu pedagogicznego, czyli zdolności do kontaktów interpersonalnych, emocjonalnego kontaktu z drugim człowiekiem oraz nastawienia na samorozwój⁷. Wzmocnienie u wychowanków świetlic pozytywnego stosunku do rozwiązywania własnych problemów, zainicjowanie chęci rozpoznania własnej sytuacji oraz podjęcia działań w kierunku jej zmiany wymaga także podmiotowego traktowania wychowanka, uznania go za eksperta w kontekście własnych potrzeb. Odpowiedzialność za podejmowane czynności i zachowania (nawet niewłaściwego według wychowawcy) ponosi bowiem sam wychowanek. Niezależnie więc, w jakiej sytuacji się znajdują dzieci i młodzież uczęszczający do świetlic środowiskowych, powinni zachowywać zdolność do samodecydowania, ponieważ

3 E. Dallemura, P. Nowaczewski, R. Szmyd (red.), *Podręcznik dla NGO. SUWAK. Innowacyjna metoda kontraktowania usług społecznych na rzecz dzieci*, Nisko–Rzeszów, 2012, s. 14–15.

4 Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz.U. 2014, poz. 1188, art. 26.

5 J. Kordziński, *Nauczyciel, trener, coach*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013, s. 82–90.

6 I. Stańczak, *Teoria rozwiązywania innowacyjnych zadań w pracy uczniem klas I–III szkoły podstawowej (w świetle badań eksperymentalnych)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013, s. 101.

7 M. Kaźmierowicz, *Osobowość nauczyciela a efektywność działań edukacyjnych*, „Nowa Szkoła” 2013, nr 8, s. 25–27.

„dobrowolność – rozumiana jako postrzegana wolność (swoboda) wyboru – jest subiektywnym przekonaniem jednostki (sądem lub odczuciem) o możliwości dokonania przez nią w konkretnej sytuacji (tu i teraz) takiego wyboru linii postępowania, która najlepiej odpowiada jej interesom/potrzebom”⁸. Wychowawca, który umożliwia wychowankom takie wzory zachowań jest bardzo często postrzegany jako osoba wspierająca bez względu na konsekwencje podejmowanych przez dzieci i młodzież działań, co oznacza, że darzą go oni zaufaniem większym niż innych pracowników świetlicowych. Na skutek takiej otwartości względem wychowanków i osobistej charyzmy, to pedagog świetlicowy ma w dużej mierze wpływ na częstotliwość uczestnictwa wychowanków w zajęciach, jakość współpracy i oddziaływań pedagogicznych skierowanych bezpośrednio do potrzebujących.

Skuteczność i efektywność działań w procesie wieloaspektowego rozwoju bądź jego wspierania wobec uczęszczających do świetlic środowiskowych dzieci i młodzieży jest bardzo zróżnicowana, między innymi ze względu na różnorodność form prowadzonych placówek tj. forma opiekuńcza, specjalistyczna i mieszana (połączona z działaniami podwórkowymi). Na skutek tego w zależności od rodzaju i specyfiki świetlicy działającej w środowisku prowadzone są w niej bardziej lub mniej profesjonalne zajęcia. Jednakże większość czasu w świetlicach środowiskowych dzieci i młodzież spędzają pod opieką pedagogów świetlicowych. To oni organizują czas i zadania w świetlicy, a także z ich inicjatyw powstają różnorodne tematycznie zajęcia. Natomiast zainteresowanie potrzebami i możliwościami pedagoga świetlicowego nie jest współmierne względem rezultatów prowadzonych przez niego działań, a więc pozytywnych zmian na rzecz odbiorców działań świetlicowych bezpośrednich – dzieci i młodzieży oraz pośrednich – rodziców lub opiekunów prawnych. W literaturze przedmiotu jest niewiele publikacji na temat współczesnych świetlic działających w środowisku. W związku z czym pedagog świetlicowy pozostaje poniekąd w cieniu rezultatów własnych działań, a niekiedy są one nawet przypisywane innym osobom pracującym z dzieckiem.

W niniejszym artykule odniosę się do części wyników badań własnych, dotyczących *stricte* wychowawców pracujących w świetlicach środowiskowych. Badania zostały przeprowadzone jednocześnie w ośmiu placówkach na terenie miasta Poznań⁹. Dla uzyskania pełnego obrazu wychowawcy świetlicowego będę odwoływać się

8 A. J. Sowiński, *Szkice do torii wychowania kreatywnego*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013, s. 156.

9 Badania własne, prowadzone w ramach pracy magisterskiej pt. *Znaczenie działań podejmowanych w świetlicach jako placówkach wsparcia dziennego w procesie wspomagania i wspierania dzieci i młodzieży* napisanej pod kierunkiem Prof. UAM dr hab. Hanny Krauze-Sikorskiej w Zakładzie Edukacji Elementarnej i Terapii Pedagogicznej na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2014.

do dwóch badanych przeze mnie grup w każdej ze świetlic, a mianowicie 120 respondentów wśród wychowanków świetlic oraz 44 osób wśród pedagogów świetlicowych. Odnosząc się do liczebności badanych wychowawców, należy zaznaczyć, że wielu z nich pracowało równocześnie przynajmniej w dwóch placówkach w niepełnym wymiarze godzin. W związku z tym, ze względu na rzetelność i konkretność przeprowadzanych przeze mnie badań każdy wychowawca udział w badaniu brał tylko raz.

W kategoryzacji ze względu na płeć 91% osób badanych stanowiły kobiety, natomiast mężczyźni 9% osób badanych. Mając na uwadze sytuację na polskim rynku pracy, wynik ten nie powinien wprowadzać rozproszenia wobec standardów kwalifikacyjnych na stanowisko wychowawcy w świetlicach środowiskowych. Nierówności ze względu na płeć dotyczą w Polsce wielu zawodów. Uważam, że w obszarze pracy opiekuńczo-wychowawczej taka sytuacja nie jest następstwem dyskryminacji. Moim zdaniem mężczyźni są szczególnie pożądanymi do pracy o charakterze wychowawcy. Jednak uwarunkowania społeczno-kulturowe, a także kwestie ekonomiczne, np. dotyczące utrzymania rodziny na obecnym rynku pracy w Polsce, nie sprzyjają obecności mężczyzn w pracy pedagogicznej. Z kolei najliczniejszą grupą wychowców ze względu na wiek były osoby w wieku 31–35 lat, łącznie 34% badanych kobiet i mężczyzn. Następną liczną grupą byli wychowawcy w wieku 26–30 lat, stanowili oni 30% badanych. Ponadto we wszystkich badanych świetlicach środowiskowych spełnione zostały podstawowe standardy dotyczące wykształcenia osób pracujących z dziećmi i młodzieżą¹⁰. Z deklaracji wychowawców wynika, że 91% osób badanych posiada wykształcenie wyższe oraz 9% osób badanych posiada wykształcenie średnie. Reasumując, w świetlicach środowiskowych pracują głównie osoby młode i w założeniu ustawowym kompetentne, co pozwala na zdementowanie powszechnego od wielu lat mitu, dotyczącego obecności dojrzałych i niekompetentnych wychowawców w świetlicach, działających na terenie środowiska lokalnego. Należy zaznaczyć, że wiek i kompetencje zespołu organizacyjnego placówki zależne są także od charakteru pracy w świetlicach, a mianowicie funkcjonowania placówek w godzinach popołudniowych, w niepełnym wymiarze godzin pracy. Jednakże młody wiek i adekwatne wykształcenie wychowawców w badanych świetlicach sprzyjają tworzeniu prawidłowego procesu wspomagania i wspierania całych systemów rodzinnych. W badanej grupie najkrótszy, roczny staż pracy w placówce miało zaledwie 5% osób, z kolei od dwóch lat pracowało w świetlicach 25% osób, ponadto prawie połowa badanej grupy – 48% osób, pracowała w świetlicy od 2 do 5 lat. Staż oscylujący pomiędzy 5 a 10 latami pracy miało 13% osób, a dłużej niż 10 lat pracowało w świetlicy 10% osób.

10 Formalne wymogi dotyczące wykształcenia osób pracujących w świetlicy określone są w Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r., art. 26.

Odpowiednie wykształcenie to nie jedyny przedmiot w zagadnieniu kompetencji wychowawców świetlicowych. Poza tym pozostaje jeszcze kwestia nieustającego poszukiwania nowych rozwiązań w pracy z dziećmi, młodzieżą oraz ich rodzinami, wzmacniania swoich zasobów m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach, kursach i innych organizowanych dla pedagogów świetlicowych wydarzeniach. W tym zakresie badani wychowawcy zadeklarowali, że 34% z nich uczestniczyło w szkoleniu kilka razy w trakcie swojego doświadczenia zawodowego, 20% osób badanych uczestniczy w szkoleniach kilka razy w roku, a 9% osób badanych zadeklarowało uczestnictwo w szkoleniach tylko raz bez względu na staż pracy w świetlicy. Ponadto 25% osób badanych nie uczestniczyło dotąd w żadnym szkoleniu ze względu na to, że nie były organizowane, a 12% osób badanych nie uczestniczyło w szkoleniach pomimo posiadania wiedzy, że są one organizowane. W kontekście wspomagania i wspierania dzieci i młodzieży treningi oraz szkolenia dla wychowawców mogłyby być jednym ze skutecznych sposobów kształtowania pozytywnych zmian jednostkowych, środowiskowych i społecznych u wychowanków. Natomiast wyniki badań w tym zakresie są niepokojące. Wskazują na brak motywacji ze strony wychowawców świetlicowych do zwiększania własnego warsztatu pedagogicznego, ale również prezentują poniekąd niechęć do podwyższania kompetencji.

Odnosnie do systematyczności kształcenia własnego warsztatu pracy, badani wychowawcy najczęściej poszukują informacji w Internecie – 66% osób. Ponadto tylko 36% wychowawców poszukuje samodzielnie kursów, szkoleń czy spotkań dla pedagogów. Jednocześnie pedagodzy świetlicowi deklarują wykorzystywanie wszystkich podstawowych metod pracy (aktywizujące, eksponujące, ewaluacyjne, praktyczne, podające, problemowe, programowe) podczas zajęć oferowanych w świetlicach środowiskowych. Wśród zadeklarowanych przez wychowawców zajęć w badanych świetlicach odbywały się zajęcia: czytelnicze, filmowo-radiowe, informatyczne, językowe, kulinarne, logopedyczne, plastyczne, umuzykalniające, techniczne, teatralne, taneczne, sportowe, spotkania z psychologiem, odrabianie lekcji, spacer i wycieczki oraz gry i zabawy. Wachlarz oferty świetlicowej z perspektywy wychowawców przedstawia się imponująco. Jednakże w opinii uczestników zajęć świetlicowych – a więc bezpośrednich odbiorców oddziaływań, w świetlicach środowiskowych z powyższej listy nie odbywały się zajęcia fotograficzne, logopedyczne, językowe i techniczne. Tak więc w obydwóch grupach badawczych istnieją zróżnicowane poglądy odnośnie do rodzajów zajęć oferowanych w świetlicach. Może być to spowodowane wieloma przyczynami, m.in. stażem pracy wychowawców i pracy z różnymi grupami wiekowymi, niesystematycznością prowadzenia danych zajęć w placówce, nazwami własnymi danych warsztatów/zajęć, a także częstotliwością uczestnictwa dzieci i młodzieży w zajęciach świetlicowych oraz realnego korzystania z wszystkich zasobów świetlic działających w środowi-

sku itp. Natomiast interesująca jest również kwestia atrakcyjności oferowanych zajęć z punktu widzenia ich organizatorów i uczestników. Zestawiając dwie grupy badawcze – wychowanków i wychowawców świetlic środowiskowych, ponownie można zauważyć pewne rozbieżności. Według deklaracji dzieci i młodzieży najbardziej atrakcyjne są spotkania z psychologiem – 77% wskazań osób badanych. Zdaniem pedagogów świetlicowych najbardziej atrakcyjne dla wychowanków świetlic są spacer i wycieczki, tak zadeklarowało 70% osób badanych. W dalszej kolejności zdaniem wychowanków świetlic atrakcyjne są (zorganizowane) gry i zabawy – 75% wskazań, spacer i wycieczki – 73% wskazań oraz zajęcia sportowe – 70% wskazań. Wychowawcy świetlic również zadeklarowali w dalszej kolejności, że (zorganizowane) gry i zabawy są bardzo atrakcyjne dla dzieci – 64% wskazań, jednak na trzeciej pozycji wychowawcy uformowali zajęcia kulinarne – 37% wskazań oraz na czwartym miejscu spotkania z psychologiem – 31% wskazań. Powyższe perspektywy różnią się znacznie, jeżeli chodzi o oferowaną w świetlicach środowiskowych pomoc psychologiczną. Deklaracja dzieci i młodzieży odnośnie do atrakcyjności tych zajęć pokrywa się w ich opiniach z potrzebą uczestnictwa w spotkaniach, ponieważ zadeklarowali oni chęć częstszego odbywania w świetlicach spotkań z psychologiem oraz dłuższego trwania tych spotkań, zarówno grupowych, jak i indywidualnych. Ukazuje to szeroki problem wychowanków świetlic środowiskowych związany z potrzebą rozmowy i chęci rozwiązywania kłębujących się problemów, a w niektórych przypadkach potrzebą terapii psychologicznej.

Ponadto elementami składającymi się na uznanie atrakcyjności zajęć oferowanych przez świetlice środowiskowe są również płeć i wiek wychowanków. W badanej grupie niewielką przewagę stanowili chłopcy – 53% osób badanych nad dziewczętami – 47% osób badanych. Najbardziej liczną grupą były dzieci w wieku od 6 do 13 lat, stanowiły one 80% osób badanych, młodzież w wieku od 14 do 18 lat stanowiła 20% badanej grupy. Przewaga dzieci młodszych związana jest z początkiem edukacji oraz przejściowym okresem z klas nauczania zintegrowanego (I–III) na następny etap edukacyjny – klas IV–VI szkoły podstawowej. Poza tym młodzież w odpowiedziach otwartych deklarowała, że często wybierają inne formy spędzania czasu wolnego niż uczestnictwo w zajęciach świetlicowych. Mają większe możliwości samorozwoju i lepiej wykształcone umiejętności miękkie w radzeniu sobie z problemami – niekoniecznie w sposób zgodny z prawem. Wobec tego spośród 20% podgrupy młodzieży niemal wszyscy niechętnie uczestniczą w zajęciach świetlicowych i uczęszczają do świetlic ze względu na przymus ze strony sądu – 30% badanej młodzieży, pedagoga szkolnego – 50% badanej młodzieży lub rodziców – 20% badanej młodzieży. Respondenci z tej podgrupy w ramach atrakcyjności zajęć oferowanych w świetlicy deklarowali niezadowolony poziom prowadzonych zajęć, niedostosowany względem ich wieku oraz możliwości.

Zwracając uwagę na potrzeby dzieci i młodzieży w procesie wspomagania i wspierania ich wieloaspektowego rozwoju, należałoby więc odnieść się bezpośrednio do uczestników świetlic. Wobec tego wychowawcy, organizując zajęcia, powinni rozpoznać najpierw sytuację, dokonać diagnozy wewnątrz placówki i skonfrontować potrzeby wychowanków z własnymi uzdolnieniami. Aczkolwiek bez wzmacniania swoich kompetencji oraz chęci wzbogacania warsztatu pedagogicznego trudno oczekiwać od wychowawców świetlicowych kreatywnych i twórczych zajęć, które zaangażują dzieci i młodzież do pracy nad własnym zachowaniem, zdolnościami rozwiązywania problemów czy poprawy ocen w szkole.

We współczesnym świecie należy dążyć do nieustannego rozwoju, zdobywania nowych umiejętności i kompetencji, ponieważ jest to jedno z rozwiązań na skuteczną i efektywną pracę z dziećmi i młodzieżą, ale także ze sobą samym. Wyzwolenie potencjału u wychowanka jest zależne od ogniwa chęci działania pedagoga świetlicowego, a więc, by móc swobodnie wzmacniać innych, musi on dostrzec swoisty dobrostan psychiczny i fizyczny¹¹. W związku z tym uważam, że pedagodzy świetlicowi, by nie pozostawać w cieniu własnych działań, powinni być gotowi wykorzystywać elementy coachingu w pracy świetlicowej, czyli stosować takie środki i metody działania, by wskazując możliwości rozwiązań wychowankowie sami pracowali nad zmianą.

Ponadto należałoby włączyć rodziców lub opiekunów prawnych dziecka w funkcjonowanie świetlicy, ponieważ to oni są pośrednimi uczestnikami oddziaływań świetlicowych. Mimo podpisywania kontraktów i porozumień rodzice lub opiekunowie często są nieobecni w działaniach świetlicowych. Przyczyny braku uczestnictwa mogą zależeć od wielu czynników szeroko i ściśle związanych z placówką, otoczeniem społecznym i życiem rodzinnym. Jednakże uważam, że podjęcie i niezaprzestanie działań, które pozwolą na zaklimatyzowanie się rodziców i zaangażowanie ich w podejmowane przez świetlicę przedsięwzięcia, będzie przynosiło korzyści. W celu aktywizacji rodziców lub opiekunów dzieci i młodzieży w świetlicach środowiskowych można wykorzystać pewne propozycje Cindy J. Christopher odnośnie do relacji nauczyciela i rodzica w skutecznym porozumiewaniu się. Na przykład zorganizowanie spotkań o charakterze otwartym, podczas których uczestnictwo rodziców lub opiekunów będzie odpowiednio zauważone. Inną formą mogą być spotkania prowadzone przez rodziców lub opiekunów dziecka uczęszczającego do świetlicy, np. z zakresu kształtowania codziennych umiejętności dziecka, chociaż zajęcia kucharskie, które wzbogacą ofertę zajęć świetlicowych. Ponadto zapraszanie rodziców lub opiekunów do uczestnictwa w zorganizowanych wspólnych grach i zabawach. Sprzyjające wspomaganiu

11 L. Kupaj, W. Krysa, *Kompetencje coachingowe nauczycieli. Jak rozwijać potencjał ucznia w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 11–12.

i wspieraniu rozwoju dzieci i młodzieży byłoby również organizowanie spotkań o charakterze szkoleniowym wyłącznie dla rodziców lub opiekunów z zakresu pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej¹². Poza tym, moim zdaniem, świetlice działające w środowisku powinny organizować przestrzeń czasową na konsultacje dla rodziców lub opiekunów dzieci, które pozwalałyby na wzmacnianie potencjału rodzinnego oraz bardziej realną, systematyczną pracę z rodziną. Pedagogowie świetlic mogliby pełnić funkcję koordynatora sytuacji dziecka w placówce, szkole (w kontakcie z pedagogiem szkolnym) oraz w domu rodzinnym (we współpracy z rodzicem lub opiekunem). Uważam, że otoczenie dzieci i młodzieży opieką także poza działalnością świetlicową będzie sprzyjało ich wieloaspektowemu rozwojowi, a ponadto pozwoli na budowanie sieci współpracy koncentrującej się na dziecku i jego potrzebach. Aczkolwiek w Polsce nieprzerwanie od kilkudziesięciu lat istnieje pogląd o świetlicy jako miejscu przechowalni dla dzieci, rozwikłanie tego problemu nie jest proste, gdyż niektórzy rodzice lub opiekunowie prawni dziecka nadal kierują się podejściem do pracy pedagoga świetlicowego jako wyłącznie opiekuna, a współpracę ze świetlicą skupiają głównie na podpisaniu kontraktu. Niestety zdarza się również, że z różnych przyczyn to wychowawcy świetlicowi unikają kontaktu z rodzicami lub opiekunami prawnymi dziecka. Uważam, że w kontakcie z rodziną bardzo istotne jest nastawienie pedagoga świetlicowego oraz kierownika placówki. Bez zapału ze strony organizatorów świetlic środowiskowej trudniej jest uzyskać zaufanie rodziców czy opiekunów względem istotności prowadzonych tam działań. W mojej opinii powoduje to niesprzyjający obraz pedagoga świetlicowego, który często mimo efektywnej pracy pozostaje na uboczu prowadzonego całościowo systemu wspomagania i wspierania dzieci, młodzieży oraz ich rodzin.

Natomiast jestem przekonana, że zbudowanie sieci kontaktów pomiędzy pedagogiem świetlicowym, pedagogiem szkolnym, streetworkerem, pracownikiem socjalnym, rodzicami lub opiekunami prawnymi dziecka, instytucjami oraz osobami zainteresowanymi dobrem dziecka służyłoby kompleksowej pomocy całym systemom rodzinnym. Uważam, że połączenie możliwości działań różnych podmiotów na rzecz dziecka nie jest dalekosiężnym planem. Obecne ustawodawstwo prawne pozwala na funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego w środowisku lokalnym jako form łączonych, moim zdaniem jest to pierwszy krok względem budowania współpracy kilku podmiotów na rzecz dobra rodzinnego.

Potraktowanie przez pedagogów świetlicowych pracy opiekuńczo-wychowawczej jako twórczego instynktu do wprowadzania nowych, innowacyjnych zajęć, kreowania czasu wolnego wychowanków w sposób aktywny oraz stworzenie per-

12 C.J. Christopher, *Nauczyciel – rodzic. Skuteczne porozumiewanie się*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1994, s. 25–34.

spektyw osiągnięcia zoptymalizowanego stanu psychofizycznego poprzez prowadzone w świetlicach zajęcia może przyczynić się do pozytywnych zmian w życiu młodych ludzi, którzy sami nie potrafią odnaleźć właściwej drogi rozwiązania własnych problemów. Nie doświadczając pozytywnych wzorców i komunikatów, a przede wszystkim zrozumienia w domach rodzinnych, środowisku rówieśniczym, w szkole, a także szerzej w otoczeniu społecznym, często poszukują rozwiązań swoich problemów poza kontrolą osób dorosłych, co czasami jest przyczyną zróżnicowanych, prawnie nieakceptowalnych zachowań. W środowisku lokalnym twórcze funkcjonowanie dzieci i młodzieży może występować pod różnymi postaciami, jednak by wychowankowie świetlic mieli motywację do podjęcia jakichkolwiek działań potrzebują kierunkowskazu od osób dorosłych. Pedagodzy pracujący w świetlicach środowiskowych mogą stać się jednymi z nich i w bezpośrednim kontakcie z wychowankami stworzyć moc synergetyczną opartą na wzajemnym zaufaniu, z której korzyści będą oddziaływać także na szersze środowisko społeczne.

Bibliografia

- Christopher C.J., *Nauczyciel – rodzic. Skuteczne porozumiewanie się*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1994.
- Czakon M. i in., *Dobre wychowanie. Standardy pracy placówek wsparcia dziennego*, Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo, Lublin 2013.
- Dallemura E., Nowaczewski P., Szmyd R. (red.), *Podręcznik dla NGO. SUWAK. Innowacyjna metoda kontraktowania usług społecznych na rzecz dzieci*, Nisko–Rzeszów 2012.
- Kaźmierowicz M., *Osobowość nauczyciela a efektywność działań edukacyjnych*, „Nowa Szkoła” 2013, nr 8.
- Kordziński J., *Nauczyciel, trener, coach*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Kupaj L., Krysa W., *Kompetencje coachingowe nauczycieli. Jak rozwijać potencjał ucznia w szkole*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Sowiński A. J., *Szkice do torii wychowania kreatywnego*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013.
- Stańczak I., *Teoria rozwiązywania innowacyjnych zadań w pracy z uczniem klas I–III szkoły podstawowej (w świetle badań eksperymentalnych)*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz.U. 2014, poz. 1188.

Tutor in Common Room – pedagogue in the shadow?

(Summary)

Common Rooms as outpost of daily support are places, where are attending children and young people of all ages. They come often from disadvantaged backgrounds, difficult backgrounds as well as marginalized and excluded backgrounds. In order to conduct efficient and effective process to aid and support children and young people, classes and free time are organized by tutors in Common Rooms. However, legal regulation in Poland do not regulate all the issues associated with the practice tutor in Common Room. In this paper, I would like to present the current profile of tutor in Common Room, based on the results of own research. At the end I would like to present my proposals for methods and forms how work with children and young people, that makes that pedagogue do not remain in a shadow, but he or she could be pleased and satisfied from work with children and young people in Common Rooms.

Keywords: Pedagogue, process to aid, Common Room, tutor.
